

leg csak komponál. Ott jönnek a melódiák, — én azt állítom, hogy a túlvilágról...
Önként adódik, hogy közbevessem a kérdést: spiritiszta-e?

— Nem, nem vagyok spiritiszta, csak hiszek a túlvilágban, — hangzik a válasz, majd pillanatnyi gondolkodás után konkrétobb fogalmazásban próbálja megértetni transzcendentális gondolatát:

— A túlvilág egy irracionális valami, ezért kell, hogy kapcsolata legyen a zenével, amely époly irracionális. Racionális struktúráját mi prociáljuk bele és itt találkozik a matematikával, amelynek ugyanilyen folyamata végbe, amely a harmadik irracionális tényező, minden racionális látszata ellenére is.

— Az alkotó művészek sokkal több kapcsolata van az irracionális világgal, mint más embernek. Az alkotás közelebb hozza a transzcendentális erőkhöz. Férfjem mindig is hajlott a miszticizmus felé, de utóbbi időkben különösen erősödik ez a hajlama. A transzcendentális motívumok kapják meg legerősebben a lelkét és ezek sikerülnek is neki a legjobban. Legutóbb, amikor a Dante-szimfónia készült és a Mennország-résznél *Beatrice* megdicsőülését komponálta, azt mondta: úgy érzi, hogy egy láthatatlan, titokzatos valaki vezeti a kezét... Kétségtelen, hogy a művész lelke nem itt a földön gyökereszik, hanem az örökkévalóságban és onnan kapja táplálékát.

Az „önzetlen óriás”

A törekeny, lányosalakú asszony sáppadt arca kipirul a belső láztól, mialatt lelkesen beszél. Jólesik nézni, amikor járka a szobában: a mozgása csupa muzsika.

Kérésre most Hubay Jenőről, az emberről beszél. Elmondja, hogy milyen fáradhatatlan, milyen bámulatosan sok dologgal képes foglalkozni, hogy milyen szédületes gyors tempóban dolgozik. Beszél arról: mennyire zárkózott, különösen a munkáját illetően. Feleségén kívül csak nagyon kevés olyan kiválasztott barát van, akinek készülő művéből valamit bemutat.

— A zenén kívül a másik nagy szenvedélye a képzőművészet, — meséli róla, — festmények és építészet érdeklik legjobban. Ő maga is építészek indult eredetileg. Képszerűtetét Andor fiunk örökölte, akiből festőművész lett. A legutóbbi évekig még a bírtokot is a férjem kezelte, most végre a kisebb fiam átvette tőle ezt a munkát, amelyet egyébként éppen olyan ambícióval végzett, mint egyebet. Mert ezer dologgal foglalkozik és mindent lázas lelkesedéssel, lobogó tüzzel csinál. Elsősorban a növendékeiért harcol szinte fanatikusán. Ezért is olyan kiváló pedagógus, mert maradéktalanul, teljes lélekkel adja magát mindenkinek, mindenkiért. Ő az igazi „önzetlen óriás”.

Rónay Mária

zongora hangjainál, mely két hegedűvel egyetemben a „zenekart” van hivatva képviselni. A közönség viharos tetszésének ad kifejezést. Soha lelkesebb publikumot nem láttam; úgy tombolnak, mintha futballmeccsen volnának.

Ahol nincsenek sztárok

— Nekünk törzsvendégeink vannak — mondja a ftkár. — Sokan vannak, akik minden héten megváltják a jegyeiket, minden előadást megnéznék. Mi ugyanis minden héten premiért tartunk, ismert darabokkal jövőnk ki, főképpen zenés darabokat játszunk. Az itteni közönség ezt jobban szereti.

Szünet közben felmentünk az öltözőbe. Nincsen külön primadonna-öltöző *Ferenczy Marika*, *Futó Klári*, *Horváth Böske* egy öltözőben öltöznek.

— Nálunk nincsen sztárrendszer — mondja *Ferenczy Marika*. Mindenki egyenlő. Kitűnően megférünk egymással. Soha egy szó nézeteltérés nincs. Dolgozunk, próbálunk, játszunk. Becsületes, jó előadást akarunk adni és azt hiszem, ez sikerül is, mert hiszen a „mi táblánkat” bármelyik nagy színház megírgyelhetné. Itt — egy mindenki és — mindenki egyért...

— Nagyon szeret bennünket a mi publikumunk, figyelje csak meg; az első sorban ül egy ősz néni, az egyik keze fel van kötve, eltorzította a karját; a múlt héten még nem tudott tapsolni, búsan nézett és bólogatott fel a fejével, mutatta, hogy nem tapsolhat, mert fáj a karja. Ma már gyengén össze tudta ütni a két tenyerét, boldogan mosolygott fel a színpadra.

Még tartott a szünet, amikor visszamentünk a nézőtérre. A publikum jégrakétát szopogat és olyan rendesen, illedelmesen ül a helyén, mint az iskolásgyerek a padban. Az arcukon meghatottság. Milyen jó lehet ilyen „szűz” közönségnek játszani. Ezeknek érdemes...

Egészen besötétedett, mire vége lett az előadásnak. Kimenőben az egyik jegyszedő oda szól az első sorban ülő egyik hölgynek:

— Július tizenkilencedikén lesz a mi jutalomjátékunk, remélem eltetszik jönni, nagyságos asszony?...

Néhány percig szellőztetnek, kezdődik a második előadás. A színház megint megtelik az utolsó sorig...

A Józsefvárosiaknak érdemes színházat csinálni.

Ipolyi Magda

FILLÉRES SZÍNHÁZ — A KÜLSŐ JÓZSEFVÁROSBAN

Mult év decemberében a Józsefváros szívében, a Kálvária téren új színház nyílt meg: a Józsefvárosi Színház. Az ötlet merész volt: az amúgyis rossz színházi konjunktúrában új színházat nyitni a Józsefvárosban, még hozzá mozi tözsomszédságában. Úgy látszik azonban a valószerűségi számítások nem megbízhatók. *Erdélyi Mihálynak*, a Józsefvárosi Színház igazgatójának gondolata — most már minden kétséget kizáróan megállapíthatjuk — százszázalékos sikert hozott. Ennek tulajdonítható, hogy *Erdélyi* azóta már a külső Erzsébetvárosnak is megcsinálta a maga filléres színházát.

A Kálvária tér valami furcsa, újszerű szabadtéri kávéházra emlékeztet: a padokon tarkaruhás, kövér, józsefvárosi asszonyok, három-négy padnyi távolságra beszélgetnek egymással; egy nagy család. Némelyik kezében kézimunka, egyik-másik gyereket tart az ölében; de csaknem valamennyi — táplálkozik, ebben megegyeznek. Talán bizony itt a Józsefvárosban angol mintára élnek az emberek? Öt óra, „tea-time”! Hat év körüli kislányt szólítok meg, az arca maszatos a csokoládétól:

— Merre van a Józsefvárosi Színház?

— Ott a tér végében, jobbra, az a sokszínű — mondja.

A plakátoktól „sokszínű” színház valamikor mozi volt, a mozi most átköltözött a szomszédos modern épületbe, a régi mozi pedig átalakították színházzá. A falon nagy plakát hirdeti a Józsefvárosi Színház művészi hetét: *Rózsahegy* Kálmán vendégfellépését a „Cigány”-ban.

Sorbaállnak a jegyekért...

A keskeny, barnára festett ajtón beme gyünk a „foyerba”. Középen a pénztár, előtte hosszú sor (nem elírás) ember, jegyre várakoznak, a hatórai előadásra. A pénztártól jobbra kis tábla: a legdrágább jegy egy pengő ötven fillér, a legolcsóbb negyven fillér, a helyárak mellett kis villanybetűk jelzik: elkelt... elkelt... Bizony, a Józsefvárosi Színházban minden előadásra csaknem minden jegy elkel. Hétköznapi naponta két, vasárnap három előadást tartanak. A színházban ötszáznegyvennyolc hely van. A személyzet negyven emberből áll, beleértve a műszakiakat is.

A gázsikról felítőlül csak ennyit: a primadonna ötpengős felléptidjakkal játszik. Úgy mondják, nagyon megelégedett; igaz, hogy nem sztárgázi, de legalább — biztos. A Józsefvárosi Színház primadonnája — úgylátszik — egészséges üzleti érzékkel bír.

Hat óra, kezdődik az előadás. A ruhatárban le akarom tenni a holmimat, mire egy ismeretlen úr a publikumból felvilágosít:

— Itt nem kötelező, kérem, a ruhatár, de ha mégis le akarná tenni, úgy kabát, kalap, esetleg ernyő, „cak-pak” — így mondja — tíz fillér.

Felmegy a kissé viharvert, vörös bársonyfüggöny. A publikum feszülten figyel. A széksorokban: postások, villamoskalauzok, kifutók, a környékbeli ház mesternék, egynéhány józsefvárosi kereskedő vastag aranyláncal... mintha a Kálvária tér padonülő publikuma bevonult volna ide a színház nézőtérére. Az utolsó sorban ott ül a csokoládéképű gyerek, aki a téren útbaigazított. Negyven fillér még manapság sem sok pénz, a kis józsefvárosi

„srác” nyilván egy-két napon át kiment a piacra csomagot hordani a józsefvárosi „nagyvágának”, ebből váltotta meg színházjegyét.

Telt ház. Pedig ezen a héten Rózsahegy Kálmán vendégfellépére való tekintettel húsz fillérral drágábbak a helyárak, viszont Rózsahegyit a „Cigány”-ban az egész Józsefváros látni akarja. Ha háromszor ennyi hely volna, akkor is megtelne a színház.

A színpad kicsi, a díszletek bizony szerények. „Szülőföldem szép határa” — énekli a „Cigány” egyik szereplője, egy régi Wirth